

Column Marianne Luyer

INCLUSIE: KUNST EN KUNDE

‘Diversiteit is iets anders dan inclusie!’ Zo begon Hasib Moukaddim, directeur Onderwijs aan de Hogeschool Windesheim, zijn Masterclass op 4 oktober. Het was Diversity Day, de dag waarop we diversiteit vieren.

‘Wat vieren we eigenlijk?’ stelde hij. Diversiteit is een complex begrip. Het is een belangrijke waarde in onze samenleving en de basis van de democratie. Maar diversiteit geeft ook veel frustratie en kost moeite.

‘Bij wie voel je je veilig als je het moeilijk hebt?’ vroeg hij de zaal. Dat is toch vaak iemand die je goed kent, waarmee je overtuigingen deelt en wiens gedrag je kent. Voorspelbaarheid van gedrag draagt bij aan vertrouwen, weten we uit onderzoek. Dus het omgaan met mensen wiens gedrag je niet direct begrijpt, kan lastig zijn. Zeker als het hele team bestaat uit allemaal verschillende mensen: hoe ga je om met die onzekerheid? Als je wereldbeeld al aan het wankelen is omdat er veel verandert en de crises alleen maar lijken toe te nemen, dan kan dat verlangen naar geborgenheid in eigen kring heel verleidelijk zijn. En zo ontstaan er ‘bubbels’, die gevoed worden in het eigen gelijk door de algoritmen van de sociale media.

Deze bubbels dragen bij aan een toenemend wij-zij denken, polarisatie. Het is een proces waarbij de tegenstellingen tussen groepen in de samenleving sterker worden, waardoor groepen steeds meer tegenover elkaar komen te staan. Polariseren kan zich manifesteren op verschillende locaties, bijvoorbeeld in een buurt, op een school of op de werkvloer. Werk aan de winkel dus. Want diversiteit, pluriformiteit, is een kernwaarde in onze samenleving. Het

fundament van onze democratie. Dat samenleven vraagt veel van ons: respect tonen voor de rechtstaat (wetten en regels, orde), loyaliteit en betrokkenheid bij anderen, tolerantie omdat we ons moeten kunnen aanpassen, geven en nemen, en inclusie en empathie om iedereen de kans te geven mee te doen. Deze opgave heeft het karakter van levenskunst.

Is diversiteit al een complexe uitdaging, dan is inclusie dat zo mogelijk nog meer. Want inclusie gaat over onszelf. Kan ik kijken naar mijn (onbewuste)

uitsluitingsmechanismen? Ben ik bereid de ander de ruimte te bieden die hij of zij nodig heeft om te leven en zich te ontwikkelen? Kan ik met empathie kijken naar degene die anders is dan ik? Kan ik mij in die ander verplaatsen? Ben ik bereid hem of haar iets van mijn invloed of macht af te staan?

Deze oefening in samenleven brengt ook de morele vraag in beeld: zijn wij bezig met het goede, creëert onze samenwerking meerwaarde? Kan ik met compassie kijken naar de werkelijkheid?

Hoe kom ik tot mijn morele oordeelsvorming? En kan ik integer en betrouwbaar blijven handelen vanuit mijn morele kompas? Deze inzichten en vaardigheden kunnen we oefenen.

En of we nu bestuurder zijn, professional, mantelzorger of toezichthouder: ieders inzet doet ertoe. Kortom: inclusie is niet alleen een keuze, het is boven alles een kunst en een kunde.

Marianne Luyer is kerndocent en moderator bij Avicenna, Academie voor Leiderschap, lid van het netwerk The Midfield en adviseur bij het Nationaal Register.